
Recenze

Miscellanea jesuitica II: Od události k ideji Miscellanea jesuitica III: Od tradice k reflexi

Velehrad–Roma, Refugnium 2009, 2010. 400 s., 226 s.

Teprve se zpovědním zaznamenáváme, že sborníky *Miscellanea jesuitica II* a *Miscellanea jesuitica III* obsahují celou řadu cenných filosofických článků. Sborníky jsou koncipovány tak, že mají vždy – vedle části historické a vedle části k spirituální teologii – filosofický, resp. dějinně filosofický oddíl, jehož rozsah je značný. Ve sborníku II je to 120 a ve sborníku III dokonce více než 140 stran. Ještě důležitější je, že jde v obou případech o tematicky zaměřené části – ve druhém sborníku jsou články, i když ne výlučně, věnovány Descartovi a Nietzschemu, ve třetím Hegelovi.

Dva descartovské články ze sborníku II vyjasňují Descartovy vztahy ke koleji La Flèche a k představitelům jezuitského řádu. Autor obou článků, K. Six, koriguje v prvním článku tradiční názor, že Descartes opustil kolej v r. 1612; z archivních materiálů koleje vyplývá, že Descartův pobyt v La Flèche byl delší, s velkou pravděpodobností Descartes z koleje odešel až v r. 1614. Do koleje přitom pravděpodobně vstoupil v r. 1606, a nikoli v r. 1604. Článek obsahuje i některá další zpřesnění. Descartovu učitelí v La Flèche P. Fournetovi (a nikoli P. Noëlovi, jak se domnívají vydavatelé Descartova souborného díla) je adresován Descartův průvodní dopis k jeho prvotně *Essais philosophiques*, která obsahuje i *Rozpravu o metodě*.

Descartes ve své prvotně vystupuje jako protivník scholastiky, ne však jako zakladatel filosofie nepřátelské zjevení. To odpovídá ostatně důkazům existence Boží a Boží dobrotivosti z *Meditací*, díky nimž to, co poznávám jasně a rozlišeně, tj. s racionální jistotou, poznávám také pravdivě. Druhým předmětem Sixových rozborů jsou tzv. sedmé námitky k *Meditacím* J. Bourdina, obsahující metodické pochybnosti. V české literatuře máme z této zčásti pouze historické problematiky přeložen Descartův dopis Bourdinovu nadřizenému a Descartovu bývalému učitelí v La Flèche, J. Dinetovi, a to ve velkém překladu *Meditací*.¹

V témže sborníku jsou zahrnuty ještě dva zajímavé články o Nietzschevi: „Fr. Nietzsche a teologie. Slovo o smrti Boha“ (E. Klinger) a „Fr. Nietzsche – Božské jako polarita“ (S. Penza). K tomu přistupuje článek „Dialektika a trinitárnost v nábožen-

1 Descartes, R., *Meditace o první filosofii. Námitky a autorovy odpovědi*. Přel. P. Glombíček, T. Marvan a P. Zavadil. Praha, Oikúmené 2003, s. 433.

ské filosofii Hegela“ od známého hegelovského autora W. Kerna; u nás se zabýval podobným tématem I. Landa v článku „Hegel a Symbolum Chalcedonense“.¹

Sborník je uveden překladem Úvodu k *Nárysu dějin filosofie* (1807), jehož autorem je F. Ast, jeden ze zakladatelů hermeneutiky, ovlivněný Schellingem. Ast v tomto úvodu dějiny filosofie vykládá jako časné, ale postupně se zdokonalující vyjevování věčného božského principu. Úvod se podobá Hegelovu *Úvodu do dějin filosofie*, jde o postupné odhalování božského základu všeho v dějinách, jejichž sublimovaným výrazem je filosofie, jde však o osobního Boha.

W. Kern je zároveň autorem obsáhlého článku o Hegelově filosofii náboženství v *Miscellanea III*, v němž pojednává o nových vydáních Hegelovy *Filosofie náboženství* (K. H. Ilting, W. Jaeschke) a o nové literatuře k tomuto tématu (u nás připravuje překlad Hegelovy *Filosofie náboženství* I. Landa) a dále o důležitých otázkách, které jsou s problematikou *Filosofie náboženství* spojeny: je to především spor o panteismus Hegelovy filosofie a o vztah ideje k přírodě, této „nejméně uspokojivě objasněné otázce hegelovského bádání“. Týž sborník obsahuje dále (vedle článku o Augustinovi a augustinianismu (A. Inauen), dvou článků o Ockhamovi českého emigranta Vladimíra Richtera a dalšího ockhamovského článku (G. Leibold) stat' k 300. výročí Leibnizovy theodiceje (G. Sans) článek „Víra Ludwiga Wittgensteina“ (W. Baum) a pojednání „Postmoderní věda a křesťanství“ (J. Andres). Známy historik filosofie E. Coreth, mj. spoluautor i u nás vydané *Filosofie 19. století* (Olomouc, Votobia 2003), pojednává o elementární filosofii K. L. Reinholda, jehož charakterizuje jako prostředníka mezi Kantem (jemuž Reinhold věnoval své *Dopisy o Kantově filosofii* – 1786) a německým idealismem. Hlavním výdobytkem „elementární filosofie“ z r. 1790 byla „věta vědomí“ o představě jako základním fenoménu vědomí. Coreth ji analyzuje jak zpětně (nakolik jí Reinhold překračuje Kanta), tak z hlediska dalšího vývoje (zejména Fichte). V překladu cenného článku je Reinholdovo „Vorstellungsvermögen“ překládáno jako „představivost“, zatímco jde o schopnost vědomí mít představu, která je základním faktem vědomí. V překladech článků je více takových (i větších) chyb.

Nakladatelství Refugium vydalo i několik knih podobného žánru. Z nich patrně nejdůležitější je překlad *Hegelovy filosofie jako nauky o konkrétnosti Boha a člověka* I. A. Iljina (přel. A. Černošous, 2008). Kniha bohatě využívá odkazů na Hegelovy rané spisy, což v r. 1918, kdy vyšla v Moskvě, nebylo obvyklé. Hegel patří podle Iljina do tradice intuitivismu, je filosofem překonání smyslového empirična i pouhého rozvažovacího myšlení. Kniha vyšla v německém překladu v r. 1960, není tedy v západní hegelovské literatuře zcela neznámá. Jinou knihou, kterou nakladatelství Refugium záslužně vydalo, je *Tragická existence*, jejíž autor Alfred Delp byl umučen nacisty. Jde o jedno z prvních vážných vyrovnání se s Heideg-

1 Landa, I., Jednota dvou přirozeností. Hegel a Symbolum Chalcedonense. *Reflexe*, 2011, č. 40, s. 21-50.

gerem (1935) z křesťanského hlediska. „[Číst tuto knihu] ... je bolestivé, neboť se v ní, v souvislosti se současnými dějinami Německa, na Martina Heideggera dívá [autor] s obavami,“ napsala tehdy o této publikaci E. Steinová. Další knihou je klasické dílo katolické teologie *Analogia entis* Ericha Przywary. Tyto knihy by si zasluhovaly samostatné recenze, na tomto místě jsme chtěli pouze zaznamenat přínos *Miscellaneí* pro naši filosofii.

Milan Sobotka